

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Andrzej Tomczyk

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jarosława Szuberta,
w sprawie **M. B.**

skazanego z art.13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 września 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 22 sierpnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 889/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego

dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie

z dnia 22 lutego 2023 r., sygn. akt II K 48/20/S,

**1. uchyla zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok
Sądu Rejonowego dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie oraz na
podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. umarza postępowanie;**

2. zarządza zwrot wniesionej przez oskarżonego opłaty od kasacji;

3. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

Andrzej Tomczyk Dariusz Świecki Paweł Wiliński

[PGW]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 30 października 2017 r., sygn. PR 1 Ds [...], prokurator Prokuratury Rejonowej Poznań-Grunwald w Poznaniu umorzył dochodzenie wszczęte z zawiadomienia P. S. o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez M. B. „w sprawie przywłaszczenia sobie, w okresie od kwietnia 2015 r., autorstwa cudzych wzorów przemysłowych tj. laski glebowej i pazura czyszczącego, a następnie zgłoszenia ich w dniu 16 września 2015 r. w K. do Urzędu Patentowego RP celem rejestracji na szkodę P. S. tj. o czyn z art. 115 ust. 1 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych i z art. 304 ust. 1 ustawy Prawo własności przemysłowej w zw. z art. 11 § 2 k.k.”. Postanowieniem z 26 października 2018 r., sygn. II Kp 1337/18, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie, na skutek zażalenia pokrzywdzonego, uchylił postanowienie o umorzeniu dochodzenia i przekazał sprawę do dalszego prowadzenia prokuraturze. Postanowieniem z 30 września 2019 r., sygn. I Ds. [...], doszło do ponownego umorzenia dochodzenia w sprawie przywłaszczenia, w okresie od kwietnia 2015 r., autorstwa cudzych wzorów przemysłowych, tj. laski glebowej i pazura czyszczącego, a następnie zgłoszenia ich w dniu 16 września 2015 roku w K. do Urzędu Patentowego RP celem rejestracji na szkodę P. S. , tj. o czyn z art. 115 ust. 1 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz art. 304 ust. 1 ustawy Prawo własności przemysłowej w zw. z art. 11 § 2 k.k., wobec stwierdzenia braku znamion czynu zabronionego.

Subsydiarnym aktem oskarżenia wniesionym przez P. S. 8 listopada 2019 r. M. B. oskarżony został o to, że w okresie od września 2015 r. do końca lutego 2017 r. usiłował doprowadzić pokrzywdzonego P. S. do niekorzystnego rozporządzenia

mieniem poprzez żądanie zapłaty kwoty 9.900 zł i żądanie podpisania umowy licencyjnej za pomocą wprowadzenia pokrzywdzonego w błąd co do jego sytuacji prawnej przy pomocy świadectw rejestracji wzorów przemysłowych nr [...] pod tytułem „pazur czyszczący metalowej laski glebowej” i nr [...] pod tytułem „laska glebowa metalowa”, które oskarżony zarejestrował mimo tego, iż wiedział, że przedmioty te nie spełniały wymogów materialnych ustawy z dnia 20 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej i nie stanowią podstawy do zgłaszania roszczeń wobec pokrzywdzonego w celu przysporzenia sobie korzyści majątkowej poprzez wysłanie do kontrahentów pokrzywdzonego zawiadomień o podmiocie uprawnionym sugerujących, że towary oferowane przez pokrzywdzonego są imitacją oryginalnych i legalnych produktów oraz zgłaszanie na platformach sprzedażowych ofert pokrzywdzonego jako naruszających prawo własności przemysłowej, przez co wywołał szkodę w majątku pokrzywdzonego w wysokości 30.000 złotych, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 13 § 1 k.k. w zb. z art. 26 ust. 2 Ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w zw. z art. 10 § 1 k.w.

Wyrokiem z 22 lutego 2023 r., sygn. akt II K 48/20/S, Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie uznał oskarżonego M. B. za winnego tego, że „w okresie od 10 do 22 listopada 2016 r. w K. i P., w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, posługując się świadectwem rejestracji wzoru przemysłowego nr [...] pod tytułem <Laska glebowa metalowa> oraz świadectwem rejestracji wzoru przemysłowego nr [...] pod tytułem <Pazur czyszczący metalowej laski glebowej> bezpośrednio zmierzał do wprowadzenia w błąd P. S. co do przysługujących mu praw z rejestracji wymienionych wzorów przemysłowych oraz dokonywania przez tego pokrzywdzonego naruszeń tych praw i w konsekwencji doprowadzenia go do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem poprzez zapłatę kwoty 9.900 złotych oraz zawarcie umowy licencyjnej, a także zaprzestanie sprzedaży produktu w postaci laski glebowej oraz wydanie korzyści majątkowych uzyskanych z tej sprzedaży, co jednak nie nastąpiło z uwagi na postawę P. S. , czym wyczerpał znamiona występkę z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k.” i wymierzył mu karę roku ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 25 godzin miesięcznie, podanie wyroku do publicznej wiadomości, a w pozostałym zakresie postępowanie umorzył na

podstawie art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego, wyrokiem z 22 sierpnia 2023 r., sygn. akt IV Ka 889/23, Sąd Okręgowy w Krakowie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca oskarżonego, zaskarżając go w całości i zarzucając „naruszenie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. i art. 14 § 1 k.p.k. w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela”. W oparciu o ten zarzut obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie oraz uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania bądź przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na rzecz skazanego zwrotu kosztów postępowania.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Rejonowej Poznań-Grunwald w Poznaniu wniosła o uznanie kasacji za zasadną. Pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego wniósł zaś o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesiony w kasacji obrońcy M. B. zarzut okazał się zasadny, a wobec stwierdzenia wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. koniecznym było uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie oraz umorzenie postępowania.

Rację ma skarżący, że w niniejszej sprawie doszło do rozpoznania sprawy i wydania wyroku mimo braku skargi uprawnionego oskarżyciela, albowiem subsydiarny akt oskarżenia obejmował inny czyn niż ten, w przedmiocie którego toczyło się postępowanie przygotowawcze i co do którego doszło do umorzenia dochodzenia.

Przypomnieć należy, że uprawnienie oskarżyciela subsydiarnego do wniesienia aktu oskarżenia limitowane jest koniecznością wypełnienia szczegółowej procedury wskazanej w art. 55 k.p.k. oraz art. 330 k.p.k. Przede wszystkim jednak jego zakres ograniczony jest wyłącznie do czynów, w związku z którymi prokurator

wydał ponowne postanowienie o odmowie wszczęcia albo umorzeniu postępowania przygotowawczego. Tylko bowiem w tym zakresie oskarżyciel posiłkowy subsydiarny nabywa uprawnienia oskarżyciela w rozumieniu art. 14 § 1 k.p.k. Jak więc trafnie wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego skarga subsydiarna może obejmować zarzut popełnienia czynu, który zachowuje przymiot tożsamości z tym, którego oceny dotyczyły decyzje kończące postępowanie przygotowawcze (zob. postanowienie SN z 9 lutego 2017 r., IV KK 299/16). Analiza treści wydanych w sprawie orzeczeń, w tym dwukrotnie postanowień o umorzeniu dochodzenia, a także wyroków sądów obu instancji wskazuje, że warunek ten nie został zachowany. Umorzenie dochodzenia przez prokuratora dotyczyło zarzutów przywłaszczenia autorstwa wzorów przemysłowych, zaś czyn objęty subsydiarnym aktem oskarżenia i przypisany prawomocnym wyrokiem dotyczył usiłowania oszustwa w związku z posłużeniem się świadectwami rejestracji wzorów przemysłowych. Zachodzi tu wprawdzie tożsamość stron postępowania, tj. pokrzywdzonego i podejrzanego, chodzi o te same przedmioty, a więc „laskę glebową” oraz „pazur czyszczący laski glebowej”. Jednak żadna z czynności wykonawczych objętych subsydiarnym aktem oskarżenia i wskazanych w orzeczeniach sądów obu instancji nie stanowiła przedmiotu postępowania przygotowawczego, ani postanowienia o jego umorzeniu, niewątpliwie też inny jest rodzajowy przedmiot ochrony objęty obydwoma postępowaniami. Postępowanie przygotowawcze dotyczyło naruszenia przepisów dotyczących rejestracji wzoru przemysłowego przez osobę nieuprawnioną, zaś istotą postępowania sądowego było usiłowane oszustwa, zmierzanie do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez pokrzywdzonego, przez wystawienie nakazu zapłaty, żądanie zaprzestania sprzedaży laski glebowej, wydanie korzyści uzyskanych z tej sprzedaży.

Trafnie przyjmuje się i podkreśla powszechnie, że to zdarzenie historyczne określa dopuszczalne ramy postępowania karnego w kontekście problemu tożsamości czynu. Warunkiem wstępnym prawdziwości tej tezy jest jednak to, aby owo zdarzenie historyczne zostało objęte postępowaniem, a nie pozostawione poza jego granicami. By sąd mógł o nim orzekać, musi być zatem zgodnie z zasadą skargowości objęte w całości oskarżeniem wniesionym w sposób prawidłowy przez uprawnionego oskarżyciela. Dopiero wówczas możemy mówić o zdarzeniu

historycznym objętym postępowaniem karnym oraz badając tożsamość czynu porównywać zakres wydanego orzeczenia z zakresem postawionego oskarżonemu zarzutu.

W przypadku tej sprawy oznacza to wymóg zgodności, a co najmniej zawierania się czynu wskazanego w subsydiarnym akcie oskarżenia w zakresie czynu objętym uprzednio umorzonym dochodzeniem. Jeśli warunek ten nie zostanie spełniony, brak jest po stronie pokrzywdzonego uprawnienia do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Choćby nawet wskazane w subsydiarnym akcie oskarżenia czyny były realnie związane z tym samym zdarzeniem faktycznym, które obejmowało umorzenie dochodzenia, a jednak nie były nim objęte (postępowanie karne ich nie obejmowało), to tożsamość czynu w ramach postępowania karnego nie została zachowana, a skarga nie mieści się tym samym w granicach uprawnienia, o którym mowa w art. 14 § 1 k.p.k. Gwarancja działania sądu w granicach tożsamości czynu i w konsekwencji ocena istnienia pierwotnego uprawnienia do oskarżenia oceniana jest bowiem jedynie w ramach tego, jaki zakres tego zdarzenia objęto postępowaniem karnym, a nie tego co objęte nim mogłoby zostać albo powinno. Nie ma przy tym decydującego znaczenia ani kwalifikacja prawna czynu pierwotnie objętego postępowaniem, czynu zarzuconego i przypisanego, ani samoistna zmiana takich elementów jak miejsce, czas popełnienia czynu, czy osoba pokrzywdzonego. Wskazywał na to wielokrotnie w swym orzecznictwie Sąd Najwyższy (zob. m.in. wyrok SN z 4 stycznia 2006 r. IV KK 376/05; wyrok SN z 2 marca 2011 r., III KK 366/10, a z najnowszego orzecznictwa także m.in. wyrok SN z 19 marca 2024 r., KS 4/24; wyrok SN z 26 października 2023 r., IV KK 185/23), podkreślając trudność w stosowaniu testu zachowania tożsamości czynu oraz konieczność jego dokonywania z odwołaniem do wszechstronnej oceny wszystkich elementów, oraz z wykorzystaniem testu rozsądnej życiowej oceny tak zrekonstruowanych elementów.

Wiążący w niniejszej sprawie jest zatem zakres wszczętego dochodzenia oraz postanowienia o jego umorzeniu, a następnie relacja tożsamości tak określonego czynu do czynu zarzuconego w akcie oskarżenia. Nie sposób zaś uznać, że przywłaszczenie autorstwa wzoru przemysłowego jest tym samym czynem co usiłowanie oszustwa i usiłowanie doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. Skoro zaś postępowanie przygotowawcze nigdy nie było

prowadzone o czyn mający polegać na usiłowaniu oszustwa wyłudzenia środków finansowych związanego z wystawieniem wezwania do zapłaty oraz żądania zaprzestania sprzedaży określonego produktu, to w tym zakresie subsydiarny akt oskarżenia pozbawiony był podstaw. Dostrzec trzeba, odnosząc się do stanowiska stron postępowania oraz orzeczeń wydanych w tej sprawie, że wszystkie te czyny na gruncie stanu faktycznego sprawy pozostają w bezpośrednim związku. Nie został on jednak w żadnym stopniu odzwierciedlony w zapadłych przed wniesieniem subsydiarnego aktu oskarżenia decyzjach procesowych. Zachowania mające znamiona przestępstwa oszustwa nie zostały objęte pierwotnym postępowaniem karnym i umorzeniem dochodzenia. W konsekwencji jednak w tym zakresie nie doszło oczywiście także do zamknięcia procesowej drogi do prawnokarnej oceny takiego zachowania, w odrębnym jednak, prawidłowo wszczętym i prowadzonym postępowaniu.

W ocenie Sądu Najwyższego rozsądna ocena życiowa stosowana jako najważniejsze kryterium oceny tożsamości czynu nie pozwala zatem przyjąć, by w tej sprawie wyrok skazujący odnosił się do tego samego czynu, w zakresie którego umorzono postępowanie przygotowawcze. Skoro zaś oskarżyciel subsydiarny postawił zarzuty (usiłowanie oszustwa wyłudzenia oraz wydania korzyści majątkowych) wykraczające poza zakres umorzenia dochodzenia (przywłaszczenie autorstwa wzoru przemysłowego), to przyjąć należy, że działał poza zakresem uprawnienia i nie miał upoważnienia do wniesienia skargi zasadniczej w postaci aktu oskarżenia.

Konsekwencją stwierdzonego naruszenia art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. było z mocy art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k. uchylenie wyroków sądów obu instancji oraz umorzenie postępowania karnego wszczętego na podstawie subsydiarnego aktu oskarżenia. Zarządzono także zwrot oskarżonemu wniesionej opłaty od kasacji, zaś dostrzegając charakter sprawy i ujawnionej na etapie postępowania kasacyjnego wady prawnej wydanych w sprawie orzeczeń sądów obu instancji, kosztami procesu z mocy art. 632a k.p.k. obciążono Skarb Państwa.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ms]

Andrzej Tomczyk Dariusz Świecki Paweł Wiliński